

Düşünceden Ekrana “Erenlerin İzinden” Belgeseli

Yrd.Doç.Dr. Şükrü Künüçen

Yazımız konusunu, bir televizyon yapımının yapım öncesi aşamasında ne gibi planlama ve hazırlık çalışmalarının yapıldığı ve bu çalışmaların yapımın başarısı ve kaderi açısından öneminden yola çıkılarak “Erenlerin İzinden” adlı belgesel yapımının yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmasının nasıl yapıldığı oluşturmaktadır.

Hoca Ahmet Yesevi’den Hacı Veli’ye 13. yüzyılda Anadolu’da Türk Hümanizminin Kaynakları konulu “Erenlerin İzinden” belgesel yapımı Kasım 2000-Şubat 2001 tarihleri arasında TRT 2 televizyon kanalında 13 bölüm halinde ayyımlandı. 3 ayrı ekip tarafından Orta Asya, Anadolu ve Balkanlar olmak üzere üç ayrı bölgede ve 11 ülkede çekimleri gerçekleştirilen, belgesel yapım 19 aylık bir çalışma sonunda tamamlandı. Çekim çalışmaları 200 çekim gününü içeren belgeselde toplam olarak 90.000 km yol katedildi ve 200 kasetlik (100 saat) bir görüntü malzemesi toplandı.

Bir yapım türü olarak “**belgesel**”

19. yüzyılda insanoğlunun en büyük tutkularından birisi dünyaya ait görüntüleri bir yüzey üzerine aktararak sabitleme tutkusuydu. Kuşkusuz bu, fotoğrafın elde edilşine yönelik çabalardı. Ve nihayet 1827’de yaşama ait nesnelere bir yüzey üzerinde görüntüsünün oluşturulması mümkün oldu. Fotoğrafın bulunuşundan sonra insanlar dünyaya ait bu sabit görüntülerin acaba hareketli görüntülerini elde edebilir miyiz peşine düştüler. Yapılan çalışmalar sonucu, kuşkusuz teknolojinin de gelişimiyle sinemanın doğuşu demek olan hareketli görüntülerin elde edilmesi gerçekleştirildi. Tarih 1895... bilindiği gib Lumiere sinematografi keşfetti ve bu tarih de sinemanın başlangıç rihi oldu. Sinema o tarihten bugüne çeşitli aşamalardan geçerek önemli bir sanat dalı ve etkili biriletişim aracı haline geldi.

Gerek fotoğrafın gerekse sinemanın ortaya çıkmasına yönelik tüm çabaların kaynağında dünyaya ait gerçek görüntülerin olduğu gibi elde edilmesi yatıyordu. İşte bu gerçeklik de bir anlamda belgesel sinemanın temelini oluşturuyordu. Bu nedendir ki kameranın karşısındaki varlıkların olduğu gibi film üzerine aktarmasıyla ortaya çıkan Lumiere’nin filmleri, belgesel sinemanın ilk örneklerini oluşturdu ve belgesel filmin doğuşu sinemanın doğuşuyla özdeşleşti.

Lumiere ile yönetmenleri sabit konumdaki kameralarıyla nesnelere, olayları hiç değiştirmeden doğrudan doğruya kaydederken ilk belgesel filmleri de gerçekleştirmiş oldular.

Erenlerin İzinden belgesel türde hazırlanmış bir televizyon yapımıdır. Sinema ve Televizyon terimleri Sözlüğü'nde belgesel tür "yapıntıya yer vermeyen ya da az yer veren; konusunu, gerecini doğrudan doğruya doğadan alan; dışımızdaki dünyayı gerçeğe elden geldiğince uyararak, nesnel bir tutumla yansıtmaya çalışan sinema, televizyon türü" olarak tanımlanmakta. Yine aynı sözlükte belgesel film için "gerçek yaşamdan alınan herhangi bir olguyu, kendi doğal çevresi ve akışı içinde ya da buna en yakın biçimde sonradan kurulmuş bezemler, seçilmiş yerlerde işleyen, çok kez belirli bir amacı yansıtan film çeşidi" denilmektedir.* Yazımızın asıl konusu belgesel film olmadığından belgesel filmin ne olduğu konusu üzerinde daha fazla durulmayacak, yalnızca belgeselin tanımıyla yetinilecektir. Ancak şunu vurgulamalıyız ki belgesel filmin tanımlarından da anlaşılacağı gibi "gerçeklerden yola çıkma, gerçeği yansıtmaya ve açıklama ve gerçek dünyanın yorumlanması" belgesel türün odak noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle de belgesel filmin gerçeklikten kaynaklanan inandırıcılığı izleyiciyi etkilemede çok önemlidir.

Hangi türden olursa olsun televizyon yapımları düşünmeden ekrana kadar karmaşık bir yapım sürecinden geçildikten sonra gerçekleşir. Değişik kaynaklarda düşünceyle başlayıp yapımın tamamlanmasına kadar devam eden program yapım sürecini kategorik olarak gösteren çeşitli sınıflandırmalara rastlamak mümkündür. Ancak, bir programın yapım süreci yapılan tüm sınıflandırmaları kapsayacak şekilde genel olarak üç ana başlık halinde sınıflandırılabilir:

1. Yapım öncesi (plânlama ve hazırlık)
2. Yapım (ekim)
3. Yapım sonrası (kurgu)

Değişik kaynaklarda rastlanılan çeşitli sınıflandırmalarda her bir yapım aşamasında yapılan çalışmaların türü ve niteliği ise pek değişmemektedir. Hemen belirtmeliyiz ki, program yapım sürecinin bu üç aşamasında yapılan farklı program yapım sürecinin bu üç aşamasında yapılan farklı çalışmalar program türüne, niteliğine göre değişik dereceler de ağırlığa ve öneme sahip olabilir. Örneğin bir programda yapım sonrası aşamadaki işlemler ayrıntılı bir çalışmayı ve daha uzun bir zamanı gerektirebilirken bir başka programda yapım

öncesi planlama ve hazırlık çalışmaları daha fazla bir önem ve ağırlık taşıyabilir. Özetle, televizyonda program yapım sürecinin yapım aşamalarındaki farklı çalışmalar yapımın türüne, biçimine vb. unsurlara göre farklı derecelerde önem taşıyacak fakat, genel olarak bir yapım yukarıda sayılan bu üç aşamanın tamamlanmasından sonra ortaya çıkacaktır.

“Erenlerin İzinden” belgeselinde yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmaları

Bir yapımın yapım öncesi aşaması, bir programın çekilebilmesi için gerekli olan ön çalışmaları yani, planlama ve hazırlık çalışmalarını içerir.

Televizyon yapımlarında bu aşamada yapılan çalışmalar başarılı bir yapım için temel bir işlev üstlenir ve yapımın özelliğine göre çekim tarihinden günler, haftalar hatta aylar önce başlayabilir.

Bir televizyon yapımının karmaşık bir yapım sürecinden geçilmesinden sonra gerçekleşmesi nedeniyle ciddi bir yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmasına gerek duyulur. Özellikle, çekimleri dış mekanda gerçekleştirilecek yapımlar için yeterli bir ön hazırlık, atılması gereken ilk temel adımdır. Belgesel türdeki yapımların çoğunlukla dış mekanda gerçekleştirilen çekimleri içermesi nedeniyle bu tür yapımlarda yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmalarının ayrı bir yeri ve önemi vardır. Ayrıca bir yapımın gerçekleştirilmesi ne kadar zor ve karmaşıksa o yapım için yapım öncesi aşaması da o kadar ayrıntılı, titiz ve uzun bir çalışmayı gerektirir. Erenlerin izinden belgesel yapımının çekimlerinin 11 ayrı ülkede (ki bu ülkelerden bazıları Balkanlar gibi o günün koşullarında oldukça sorunlu bir bölgede bulunuyordu) ve Kazakistan'dan Macaristan'a kadar uzanan çok geniş bir coğrafya parçası içinde gerçekleştirilecek olması nedeniyle belgeselin yapım öncesi çalışmaları ayrı bir önem ve ağırlık taşıyordu.

Bir yapımın yapım öncesi çalışmaları, yapımın gerçekleştirilmesi ihtiyaç duyulan şeylere (senaryoyu kim yazacak, yapımda kimler görev alacak, çekimlere ne zaman başlanacak, yapımın gerçekleştirilmesinde hangi araç ve gereçlere gerek duyulacak, yapım için ne kadar paraya ihtiyaç olacak, çekimler nerelerde gerçekleştirilecek, çekim mekanlarına nasıl gidilecek vb.) ilişkin olarak çeşitli sorular sorma ve bu soruların cevaplarını bulma ve bunların örgütlenmesi çalışmalarını içerir. Doğaldır ki, her yapımın kendine özgü nitelikleri olduğundan o yapıma özgü yapım ihtiyaçları vardır. Bu nedenle bir televizyon yapımına

başlarken o yapımın kendine özgü nitelikleri de göz önünde bulundurularak tüm yapım sürecinin yapım öncesi aşamada ayrıntılı bir biçimde gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Erenlerin İzinden belgeselinin yapımı, düşünce aşamasından ekrana yansımaya kadar iki yıllık bir çalışma süresi sonunda ortaya çıkarıldı. Projenin örgütlenmesine, Prof. Dr. Alemdar Yalçın başkanlığında İletişim Fakültesi Dekanı ve öğretim elemanlarından kurulu bir “üst kurul”un oluşturulmasıyla başladı. Üst kurul, kuruluşuyla birlikte çalışmalarına hemen başladı. Yedi kişiden oluşan üst kurul üyeleri daha sonra aynı zamanda yapım ekibinin anahtar konumundaki elemanları olmuştur. (yapımcı, yönetmen, kurgu yönetmeni vb.) Bu durumun, yapım ekibinin anahtar konumundaki kişilerinin projeye birlikte başlayıp projenin tamamlanmasına kadar sürekli olarak birlikte çalışmalarına yol açmış olması, bir program yapımında gerçekleşmesi beklenen ideal bir durumun uygulamaya geçmiş halidir.

Proje kapsamında ayrıca, bilim adamlarından oluşan ve belgeselin konusunda uzman kişilerin bir araya getirildiği altı kişilik bir “danışmanlar kurulu” oluşturulmuştur. Danışmanlar kurulu toplantılarına aynı zamanda üst kurul üyeleri de katılmıştır.

Gerek üst kurul gerekse danışmanlar kurulu toplantılarına, ihtiyaç duyulduğunda bu kurulların üyeleri dışındaki kişiler de davet edilmiş, görüşlerinden yararlanılmıştır. Örneğin belgeselin konusunda uluslar arası alanda söz sahibi çok sayıda yabancı bilim adamıyla ortak çalışmalar yapılmış, bunların bir kısmı Türkiye’ye gelmiş, bir kısmıyla yurt dışında görüşülmüş ve onlardan yararlanılmıştır. Belgesel projesinin ilk günlerinde üst kurulun ve danışmanlar kurulunun oluşturulması yapım çalışmalarının daha planlı, sistemli ve disiplinli bir biçimde yürütülebilmesi sonucunu doğurmuştur.

Projenin üst kurul ve danışmanlar kurulu toplantılarında, diğer bir deyişle yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmaları sırasında yapılan “yapım toplantıları”nda yapıma ilişkin çeşitli konular üzerinde durulmuş, sorunlar ya da ileride doğabilecek sorunlar ve bunların çözüm yolları araştırılmıştır. Bu toplantılar bir yapım için son derece önemlidir. Bir televizyon yapımının yapım öncesi aşamasında o yapıma özgü her türlü ihtiyacın tek tek belirlenmesi ve bu ihtiyaçların karşılanma yollarının araştırılması verimliliği artırmada ve tüm yapım sürecinin başarısında yaşamsal bir işleve sahiptir. Bu toplantılar, hem bir üst kurul üyesi olarak hem de belgeselin çekim aşamasında görev alan birisi olarak tanık olduğum üzere nelerin, ne zaman, nasıl yapılacağını önceden ayrıntılı olarak belirlenmesini sağlayarak yapım çalışmalarının çok daha planlı ve kolay bir şekilde yürütülmesine yol açmıştır. Söz

konusu toplantılarda her bir ayrıntı dikkatlice değerlendirilmiş, doğabilecek sorunlara karşı gerekli önlemler alınmış ve yapım bunlara göre planlanmıştır. Örneğin çekim ekibinin çekim mekanlarına ulaşımında kullanılacak araçlarda oluşabilecek arızalar karşısında, çekim mekanlarında o araçların bakım onarım servislerinin bulunup bulunamayacağının araştırılmasından kameranın bazı çekim bölgelerindeki hava sıcaklığının yüksek olması ya da toz gibi koşullar nedeniyle zarar görebileceğinin düşünülerek yedek bir kameranın temini konusunun tartişılmasına ya da çekimlerin yapılacağı bazı bölgelerde o yöreye özgü bazı hastalıklara karşı ne gibi önlemlerin alınacağından çekim ekibinin uğradığı kaza veya benzeri bir olay karşısında ekip elemanlarının acilen taşınabilmesi için International Hospital'dan özel ambulans helikopterin kira sözleşmesinin yapılmasına kadar çok sayıdaki konunun araştırılması belgeselin yapımının ne kadar ayrıntılı ve titiz bir biçimde planlandığının tipik göstergeleri olsa gerek! Unutulmamalıdır ki, dikkatimizden kaçıran ya da önemsenmeyen her ayrıntı yapım maliyetini artırmanın yanısıra verimliliği düşürecek ve sonuçta yapımın başarısında olumsuz bir rol oynayacaktır.

Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi arşivindeki belgelere göre belgesel projesi kapsamında 6 Ekim 1998 ve 3 Eylül 1999 tarihleri arasında yapılan kayıtlardaki resmi toplantı sayısı 29'dur. Buna göre yukarıda belirtilen zaman dilimi içinde ortalama olarak ayda üç resmi nitelikli toplantı yapılmıştır. Ancak bu rakamlar projenin planlama ve hazırlık çalışmaları sürecinde yapılan bütün toplantıların sayısını vermez. Çünkü yapılan resmi nitelikli yapım toplantıları dışında da çok sayıda toplantı yapılmıştır. Bu toplantılar; üç ayrı çekim ekibinin kendi aralarında, çekim ekiplerini birbirleriyle, yapımın genel koordinatörünün çekim ekipleriyle, üst kurulun, danışmanlar kurulunun ve yapımın genel koordinatörünün sivil toplum örgütleri ve inanç önderleri ile yaptığı toplantılar gibi çeşitli biçimlerde gerçekteşirilmiş toplantılardır. Böylesine büyük bir projede yapılan çok sayıda toplantının yapıma olan katkısı da büyük olmuş ve yapımın hiçbir aşamasında önlenemeyen ciddi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Bu da belgeselin yapım öncesi aşamasında yapılmış olduğunu göstermektedir.

Bir televizyon yapımında yapım öncesi aşamada yapılacak çalışmalar genel olarak;

- Metin/senaryo yazımı,
- Yapımda görev alacak kişilerin belirlenmesi

- Yapımda kullanılacak araç-gerecin belirlenmesi
- Yapımın tahmini bütçesinin hazırlanması
- Yukarıda belirtilen unsurları da kapsayacak bir biçimde tüm organizasyona ait çalışmaları ve bunların çekim için hazırlanması konularını içerir.

Metin/Senaryo Yazımı

Her türlü sinema-televizyon yapımı belli bir temaya dayanır. Yapımın teması da ancak iyi bir araştırma sonucu geliştirilip başarılı bir mesaj haline getirilebilir.

Belgeselimizin konusuna ilişkin olarak yapılan araştırmalarla tüm bilgi kaynaklarına ulaşılmaya çalışılmış ve elde edilen bilgilerin birleştirme ve seçme işlemlerinden sonra yapılacak filmin çekimine temel olacak metin hazırlanmıştır.

G. Ü. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi arşivinde bulunan resmi toplantı tutanaklarının incelenmesi sonucunda, belgeselin yapım toplantılarında metin/senaryo konusunun 40 kez ele alınarak tartışıldığı görülmüştür. Ancak burada hemen belirtmiyiz ki, kayıtlarda bulunan resmi nitelikli toplantıların dışında yapılan toplantılarda da metin/senaryo konusu gündeme gelmiştir. Bu durum ele alınan diğer yapım öncesi toplantı konuları için de geçerlidir. Ayrıca her toplantının gündemi arasında bulunan “dilek ve temenniler” kısmında da bu konuların görüşüldüğü kuşkusuzdur.

Metin/senaryo konusunun görüşülme sayısı metin/senaryo yazımında ne kadar titiz bir çalışma yapıldığını gösterir.

Belgeselin metin/senaryo konusunda, senaryoda drammatizasyona yer verilip verilmeyeceği, nutuk, nefes, deyiş gibi unsurların belgeselde sözel olarak yer alması gereği, yapımın bölümlerinin kuruluşundaki sıralamanın (kronolojik, tema vb.) nasıl olacağı, konu uzmanlarına görüntülü olarak yer verilip verilmeyeceği, her bölümün başındaki metinlerde şiirlerin yer alma durumu, her bölüme ait metinlerin değerlendirilmesi gibi konular gündeme gelmiş ve tartışılmıştır.

Yapımda Görev Alacak Kişilerin Belirlenmesi

Bir televizyon yapımının gerçekleştirilmesinde temel öğelerden birisi de yapımda görev alan kişilerdir. Televizyon yapımlarında yapımın türüne, biçimine, amacına uygun olacak şekilde

değişik sayıda ve nitelikte kişiler görev alır. Televizyon yapımları, yapımda görev alan kişilerin ortaklaşa gerçekleştirdikleri bir ekip işidir. Bu nedenle yapımda çalışacak kişilerin bilgi, deneyim, yaratıcılık niteliklerinin iyi olması yapıma olumlu katkıda bulunacak ve başarısını artıracaktır. Ters durumda, tüm ayrıntılarıyla düşünülmüş, planlanmış şeylerde bile yapım ekibinin olumsuz tutumlarından ötürü istenen amaç gerçekleşmeyebilir. Özellikle dış mekanda gerçekleştirilecek yapımlarda yapım ekibinin oluşturulmasında çok titiz davranılması gerekir. Bir yapımda görev alacak kişilerin belirlenmesinde gösterilecek titizlik yalnızca bu kişilerin işteki becerileri konusunda değil, kişilik özelliklerinin de (ortak iş üretebilme becerisi, iş ahlâkı, ekip uyumu, ortama uyum sağlama özelliği, çabukluk, isteklilik vb.) dikkate alınması konusunda da gösterilmelidir. Binlerce kilometre uzaktaki bir mekanda yapım ekibindeki bir elemanın yaratıcı sorun yapıma çok ciddi zarar verebilir.

Erenlerin İzinden belgesel projesinin büyük bir proje olması nedeniyle yapımda hangi görevlilere gereksinim olduğu ve bu kişilerin kimler olacağı konusu yapım öncesinin titiz bir çalışma konusunu oluşturmuştur. Kayıtlardaki toplantı tutanaklarına baktığımızda yapımda görev alacak kişiler konusunun 45 kez gündeme gelmesi bu konuya verilen önemin açık bir kanıtıdır.

Yapılan toplantılarda yapımcı, yönetmen, kameraman gibi yapım elemanlarının belirlenmesinden projede görev alacak öğrencilerin seçimine, ulaşımda kimlerden yararlanılacağından danışmanlara kadar yapımda görev alacak tüm kişileri kapsayan çeşitli konular tartışılarak karara varılmıştır.

Belgeselde görev alacak kişiler konusunda gösterilen özen sayesinde tüm yapım çalışmaları başarılı bir ekip çalışmasıyla sonuçlandırılmıştır.

Yapımda Kullanılacak Araç Gerecin Belirlenmesi

Televizyon yapımlarının gerçekleştirilmesinde diğer bir önemli öge de çeşitli türde ve sayıdaki araç-gereçlerdir. Bir yapımın yapım öncesi aşamasında o yapımın gerçekleştirilmesi için gerekli olan araç-gerecin belirlenmesi gerekir. Belgeselin yapım öncesi toplantılarında, yapımda kullanılacak araç-gereç konusunun 10 kez görüşüldüğü tespit edilmiştir. Ancak, oluşturulan üç ayrı çekim ekibinin farklı mekanlarda çekim yapacak olması, yapımın ve bu mekanların kendine özgü ihtiyaçları nedeniyle yapılan resmi toplantıların dışında çok sayıda araç-gerece ilişkin toplantı yapılmıştır. Örneğin belgeselde yer alacak bazı ritüellerin görüntülenmesinde geniş açılı bir objektife ihtiyaç duyulacağı düşünülerek bu objektif bir firmadan kiralanmıştır.

Yapım öncesi aşamada yapılan çalışmalarda önce yapım için gerekli olacak tüm araç-gerecin ayrıntılı bir listesi oluşturulmuş, daha sonra bu malzemelerin hangi nitelikte olması, nereden ve nasıl temin edileceği konuları tartışılarak bir karara varılmıştır.

Yapımın Tahmini Bütçesinin Hazırlanması

Televizyonda program yapımı oldukça pahalı bir iştir. Her şeyden önce bir yapım pahalı bir teknolojik araç-gerecin kullanımını gerektirir. Yapımda kullanılacak her türlü malzeme ve teknik donanım giderleri, ulaşım, konaklama, yiyecek-içecek giderleri, yapımda görev alan kişilere ödenen ücretler, büro, kırtasiye ve haberleşme giderleri gibi çok sayıda ve türdeki giderler yapım bütçesine dahil edilecek maliyet kalemleridir.

Yapım bütçesi, yapıma ait eksiksiz bilgiyle ve tüm yapım sürecinin gözden geçirilerek yani, yapım için gerekli tüm harcama kalemlerinin ayrıntılı bir listesinin çıkarılması sonucunda oluşturulur.

Televizyon yapımlarında parasal sorun ve olanakların çok önceden değerlendirilerek mümkün olduğunca gerçekçi bir yapım bütçesinin yapım öncesi aşamada hazırlanması gerekir.

Erenlerin İzinden belgesel projesinde çok farklı sayıda, nitelikte ve sürelerde işgücü, araç-gereç ve teknik donanımın kullanımı söz konusu olduğundan ve de yapımın uluslar arası bir boyutunun olması nedeniyle bütçe çalışmaları çok ayrıntılı bir çalışmayı gerektirmiştir. Çekimlerin Asya'dan Balkanlar'a kadar uzanan çok geniş bir bölgede gerçekleştirilecek olması nedeniyle aynı tür gider kalemleri tutarlarının her ülkede farklı olması durumu karşısında bütçe çalışmaları bu değişkenler göz önüne alınarak yapılmıştır. Örneğin, Asya'dan Balkanlar'a konaklama, yiyecek-içecek, havayolu ulaşımı, araçların benzin giderleri gibi çeşitli gider kalemleri tutarlarında önemli farklılıklar görülmüştür.

Bütçe konusu resmi toplantılarda 24 kez gündeme gelmiş ve bu toplantılarda hazırlanan alternatifli bütçeler ayrı ayrı değerlendirilerek alınması gereken önlemler üzerinde durulmuştur. Özellikle yapım maliyetinin yüksek çıktığı bütçeler için, bütçeye destek olmak üzere sponsor bulunması gereği toplantılarda ortaya çıkmıştır.

Belgeselin tüm yapım sürecinde bütçe açısından bir sıkıntıya düşülmemesi yapımın tahmini bütçesinin titiz bir biçimde hazırlandığını, yapıma ilişkin parasal sorunların önceden çözüldüğünü göstermektedir. Ancak, parasal bir sıkıntıyla karşılaşılmasında yapım öncesi bütçe çalışmaları sırasında dört ayrı alternatif bütçe hazırlanmasının ve böylelikle parasal olanakların değişen koşullarına göre önceden hazırlıklı olunmasının büyük rolü olduğunu vurgulamamız gerekir.

Organizasyon

Televizyon yapımlarının karmaşık bir yapım sürecinden geçildikten sonra gerçekleşmesi ve yukarıdaki bölümlerde söz edilen çalışmaların yapılarak yapım hazırlıklarının tamamlanması ve bunların sonunda yapımın ortaya çıkması büyük ve ciddi bir organizasyonu gerektirir.

Organizasyon, bir anlamda yapım süreci içinde yapılacak çalışmaların tümü demektir. Televizyon yapımlarında belirli bir zaman içinde belirli bir işin yapılabilmesi için organizasyon çalışmaları büyük önem taşır. Yapımın baştan sona organizasyonu aynı zamanda yapım öncesi plânlama çalışmalarını da içerir.

Erenlerin İzinden belgeselinde, çekim mekanlarının belirlenmesi, ulaşım, konaklama, yiyecek-içecek olanakları, çekim için gerekli belgeler ve izinlerin alınması, çekim mekanlarındaki hava koşullarının araştırılması, çekim ekibinin karşılaşacağı sağlık sorunlarının nasıl çözüleceği, haberleşme olanakları, çekim formlarının hazırlanması, çalışma takvimi oluşturulması gibi çeşitli konularda yapılan araştırma ve çalışmalar organizasyon çalışmaları içinde yer almıştır.

Ülkemizde uluslar arası boyutta gerçekleştirilen en büyük proje olma niteliğine sahip Erenlerin İzinden belgesel filmi kuşkusuz bu yapıyla organizasyon çalışmalarının ciddiye alınmasını gerektiriyordu. Bu konunun yalnızca resmi toplantılarda 89 kez gündeme gelmiş olması belgeselde organizasyon işinin ne kadar ciddiye alındığını gösterir. Belgeselin yüzlerce farklı mekanda yapılan çekimleri sırasında ve yapımın çekim sonrası aşamasında önemli sorunlarla karşılaşılması hiç kuşku yok ki yapım öncesi organizasyon çalışmalarındaki başarının sonucudur. Bu başarı aynı zamanda belgeselin başarısında önemli bir rol oynamıştır.

Sonuç

Yapım öncesi planlama ve hazırlık çalışmaları genel olarak başlangıçta zor ve sıkıcı bir süreç gibi görünse de yapılan işin doğası gereği bu sürecin gerektirdiği çalışmaları yerine getirmek, yapımın kaderi açısından büyük önem taşır. Bir televizyon yapımının değişik aşamalarının her birinin başarısı ya da başarısızlığı diğerlerinininkine bağlı olarak sonucu etkileyecektir. Dolayısıyla uzun ve karmaşık yapım sürecinin her aşaması üzerinde titizlikle durmak ve her aşamanın gerektirdiği çalışmaları gereği gibi yerine getirmek zorunluluğu vardır. İşte bu açıdan televizyonda program yapımında özellikle yapım öncesi aşamada yapılacak çalışmalara gösterilen özen yapımın başarısında çok önemli bir rol oynayacaktır.

Erenlerin İzinden belgeseli örneğinde olduğu gibi televizyon yapımlarının çeşitli aşamaları dikkatli bir ön hazırlık ve düzenlemeyle başarılı bir biçimde bir araya getirildiği takdirde o yapımın başarısından söz edilebilir diyebiliriz.

* Nijat Özön, TDK Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü, TDK Yay., 462, Ankara Üni. Basımevi, 1981, Ankara.